

MİMAR SİNAN'IN ESERİNDE Kİ ŞİFRELER

Dünya mimari tarihine damgasını vurmuş bir şaheser ve bugün eserleri meslektaşlarınca hâlâ gıpta ile bakılan tarihi bir şahsiyet'ten nasıl bir yönetim modeli oluşturulabilir... İstanbul Üniversitesi Siyaal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi mezunu olarak aynı üniversitenin İşletme Fakültesi Davranış Bilimlerinde yüksek lisans yapan İbrahim Zeyd Gerçik, içimizdeki değerlerin gücü ve kuşatıcılığını göz önüne alarak ilginç bir çalışmaya imza attı.

İbrahim Zeyd Gerçik'in eserleri bir medeniyet modeli olarak Süleymaniye Külliyesi ve ona bağlı olarak onu hayata geçiren Mimar Sinan'ın yönetim ve psikoloji çerçevesinden yorumlanmasıyla vücuda getirilmiş.

Gerçik, "bu eserin ilham kaynağı, yöneticilere yönelik birden fazla disiplinle bütünleşmiş, farklı bir eğitim yöntemi geliştirme isteğidir. Kendi öykümüzden, tarihi derinliğimizden yola çıkarak, tarih, edebiyat, sanat, mimari, şehircilik, psikoloji ve yönetim disiplinlerini bir modelin bütünlüğünde okumak bu yöntemin oluşturduğu farktır. Bu okuyuşu günümüze taşıyarak yeni bir bakış, farkmdalık ve duyarlılık oluşumuna katkı yapmak ise bu eğitim yönteminin amacıdır. Bu eser aynı zamanda bu eğitim yönteminin kuramsal çerçevesidir" diyor eseri için.

"GÜÇLÜ BİR YARIN İÇİN..."

"Bugünün adımlarıyla güçlü bir yarını inşa edebilmemizin; uzun ömürlü, güçlü ve esnek yapılar kurabilmemizle mümkün olduğu düşüncesindeyim" diyen yazara göre, Osmanlı Medeniyeti, bize bu konuda yol gösterebilecek, tarihimizdeki hâkim zirve.

Her medeniyet dünyayı yeniden tanımlama ve anlamlandırma projesidir. Her medeniyet bu projeyi kurumsal yapılarla inşa eder. Osmanlı medeniyetinde bu görevi yüklenen en önemli kurumsal yapılar ise "külliye"lerdir. Külliyeler içinde en iyi örnek ise Süleymaniye Külliyesi'dir.

"HER ESERİN ARKASINDA BİR SİSTEM HER SİSTEMİN ARKASINDA BİR İNSAN VAR"

Her eserin arkasında bir sistem ve her sistemin özünde onu yürüten insan gerçeği vardır inancında olan Gerçik'e göre "Süleymaniye Külliyesi'nde karşımıza iki medeniyet eseri çıkar. Bunlardan birincisi bir model olarak Süleymaniye Külliyesi'nin kendisidir. Diğeri ise Osmanlı medeniyetinin insan modeli olarak inşa ettiği Mimar Sinan. Osmanlı medeniyetinin ruhuyla yoğrulan Süleymaniye ve bu ruhun insan varlığındaki ifadesi Sinan. Bu iki eser birbirleri ile bir bütündür. Bu iki eserin anlaşılabilmesi, aynı zamanda Sinan'ı inşa eden medeniyet sisteminin anlaşılabilmesiyle mümkündür"

YÖNETİM, KURUM KÜLTÜRÜ, PSİKOLOJİ, İNSAN KAYNAKLARI VE PROJE YÖNETİMİ

Medeniyeti insan inşa etmek olarak yorumlayan yazarın, Küre yayınlarından çıkan eseri birbirini tamamlayan *iki ciltten* oluşuyor. Her Dem Yeni adlı cilt Yönetim, İnsan Kaynakları ve Proje Yönetimi konu alırken Her Dem Güçlü adlı ciltP sikoloji ve Kurum Kültürünü konusuna el atıyor. Şeyh Edebila'nın "İnsanı yaşa ki, devlet yaşasın" felsefesinden yola çıkan eserde medeniyet etnik yapıları ve kültürleri biçimlendirerek yeni bir kimlik ve dünya algılaması kazandıran örgütlenme olarak tanımlanıyor. Tarihsel dönem için bir etnik grup veya kültürel güç ona hakim olsa da medeniyetin zamanla o gücü de kendi potasında eriterek değişime unuttuğuna dikkat çekilen eserde,

Osmanlı Medeniyeti'nin çok farklı kültür miraslarına sahip 72 milletin, yöneliş, hayat üslubu ve hedef bakımından, erimeden ve yok olmadan kurduğu bir medeniyet olduğu belirtiliyor.

SÜLEYMANİYE BİR MEDENİYET GENİ

Eserde yer alan bilgilere göre, "Birçok depremi, yangını ve toplumsal değişimi aşarak dimdik ayakta duran Süleymaniye Külliyesi; 450 yıllık yaşıyla sürekliliği ve kurumsallaşmayı anlatan, İstanbul'un tepesinde bir ulu çınardır. Süleymaniye, sadece mimari ve sanatsal açıdan öne çıkan bir eser değildir. Bir şehircik, kültür ve yönetim modelidir. Hepsinin üzerinde bir dünya tasavvuru, bir medeniyet genidir.

Bu gen, bünyesinde güçlü bir kültür inşa etmenin, kurumsallaşmanın ve yönetim psikolojisinin şifrelerini taşımaktadır"

Bir Yönetim Modeli: Süleymaniye'nin HER DEM GÜÇLÜ adlı cildi bu şifreleri analiz etmek iddiasıyla ortaya konulmuş.. Aynı zamanda alanında ilk ve öncü olma niteliğini taşıdığı belirtilen eserin oluşturmak istediği zihinsel farkındalığın özü, Ahi Şeyhi Edebalı'nın Osman Gazi'ye aktardığı sözlerde ifadesini buluyor; "Geçmişini iyi bil ki, geleceğe sağlam basasın. Nereden geldiğini unutma ki, nereye gideceğini unutmayasın."

Eserin hedeflediği sosyal ve kültürel katkı ise Turan Oflazoğlu'nun sözleriyle özetleniyor: "Dünü, bugünün dinamiği haline getirmek gerekir."

MİMAR SİNAN'IN ESERLERİNDEKİ KÜLTÜR ŞİFRELERİ

Eserin Bütünleyen, Birleştiren Kültür ve Kimlik başlıklı bölümünde, model olarak sunulan Süleymaniye eksenli Osmanlı Medeniyeti'nin özellikleri şu şekilde sıralanıyor:

Mimari, bir toplumun hayat kalitesini, gelişim düzeyini ve bu gelişimin yönünü gösteren, insan ilişkilerini biçimlendiren ve sınırlayan, manevi kültürün maddi şekillerde biçimlenişi ve medeniyetin göstergesidir.

Medeniyet bir toplumun şehirleşmesi ve "sınıflı" bir yapı göstermesinin ötesinde, bütün toplumsal yönelişlerin ve sanatın, siyaset, adalet gibi kurumlarla birlikte kültürel bir üslup, bir ruh kazanmasıdır. Bu ruhun varlığını en iyi gösteren ise müzik, şiir ve mimaridir.

Osmanlı medeniyetinin somutlaşmış ifadesi olan Osmanlı mimarisine baktığımızda, bu mimarinin bir imparatorluğun mimarisi olduğu gerçeğini görürüz. Bu imparatorluk Ortadoğu, Anadolu ve Balkanları kucaklayan bir imparatorluktur. Onun hâkim kültürü ne salt Anadolu'nun ne de Rumeli'nin kültürüdür. Bu nedenle Osmanlı mimarisinde ulusal bir nitelik ve kaynak aramak anlamsızdır.

Osmanlı tarihi üç kıtadaki halkların kültürleri ve kaderleriyle iç içe geçmiş bir bütün, Osmanlı mimarisi bu bütünün zaman ve mekândaki birlikteliğidir. Süleymaniye Külliyesi ise bu birliğin en iyi biçimde sergilendiği eserdir. Bu muhteşem külliye, büyük şairlerin, kendisinden ne bir beyit ne de bir kelime çıkartılıp eklenemeyen eşsiz şiirlerine benzemektedir

Mimari, bir devletin ideolojisini, bir medeniyetin insana ve hayata ilişkin temel değerlerini yansıtır, bir toplumun yabancılara karşı gücünü sembolize eder. Bu olgu, Osmanlı yapılarının dış görünüşünde "kuvvet gösterisi" veya bir "meydan okuma" şeklinde hissedilir.

Süleymaniye'nin Ayasofya ile aynı doğrultuda, Galata semtine hâkim olan bir tepe üzerine inşa edilmesi bir 'meydan okuma'nın ifadesidir.

Süleymaniye Külliyesi'nin şehir içinde konumlandırılması Galata'da ticaret yapan ve oturan Frenklere ve Avrupa'nın önde gelen güçlerinin elçiliklerine dönük bir güç gösterisi ve imparatorluk geleneğinin Osmanlı ile devam ettiğinin bir ifadesidir.

Sinan'ın her eserinde, kendine güven duyan Osmanlı'yı görmek mümkündür. Sinan'ın eserlerinde hissedilen şey, tamamlanmışlığın verdiği tatmin duygusudur. Aşırı süslemeden arındırılmış, ağır ve ciddi görünümlü Osmanlı yapıları, eseri izleyen kişide büyüklük ve vakar duygulan uyandırır.

Sinan eserlerine sadece bir medeniyetin değerlerini veya kamusal gücünü değil, eseri yaptıranın kişiliğini ve eserin yaptırılış amacını da aktarmıştır.

Rüstem Paşa Camii'nde Rüstem Paşa'nın gösteriş eğilimi, Şehzade Camii'nde bir evlat kaybetmenin hüznü, Üsküdar Mihrimah Sultan Camii'nde genç ve yeni gelin olmuş bir padişah kızının neşesi ve kadının kuşatıcılığı, Süleymaniye'de ise ihtişam ve kudret eserde kendisini gösterir.

Süleymaniye'de ne Bizans'a ne İran'a ve ne de Selçuklu'ya özenmeyen, kendinden başkasına benzemek istemeyen, soylu ve sakin bir benlik duygusu fark edilir. İddiasız renkler içinde, ağırbaşlı, ciddi, sakin ve vakur görünüş; içte ve dışta aynı gücü taşıyan kişilikli üslup, binanın hangi amaçla yapıldığını hissettirir.

Mimar Sinan ve Kanuni'nin şahıslarında sanatsal birikim ile politik gücü, madde ile manayı birleştiren Süleymaniye Külliyesi, medeniyet birikiminin kurumlaşması ve bütün tarihi derinliğimizi özetleyen bir simgedir.

Süleymaniye Külliyesi bizim öykümüz, taşa kazınmış, mermerde biçimlenmiş hafızamızdır.

Süleymaniye, taşa üflenen Osmanlı ruhudur. Süleymaniye, Osmanlı medeniyetinin yerden göğe yansıması, bir medeniyetin tarihe tanıklığı ve hayat karşısındaki onurlu duruşudur.

BİR MARKA OLARAK SÜLEYMANİYE

Süleymaniye Külliyesi farklı inanç ve kültürdeki birçok insanı, yüzyıllardır olduğu gibi bugün de kendine çekiyorsa, bunun nedeni onun evrensel değer taşıyan bir medeniyet markası olmasıdır.

Süleymaniye bir kurumun evrensel bir markaya dönüşmesinin gizini, uzun ömürlülüğün sırrını sürekli bize fısıldamaktadır:

Büyüklük ve tevazuyu birleştirir: Vakarı, yani hizmet eden, kuşatan, koruyan şefkati, kurumsal model içinde hissettir.

İnsanların temel psikolojik ihtiyaçlarını bünyende toplar: Aidiyet, kendini adama, güven ve özgürlük.

İddia sahibi ol, meydan oku: Yeniden tanımla, yeniden biçimlendir. Geçmişin hafızasını yeni bir solukla geleceğe aktar. Meydan okurken, meydan okuduğun modelin özünü de kendi içinde taşı. (Süleymaniye bilinçli bir tercihle, Ayasofya'nın planını içinde taşır.)

Zıtları ve çiftleri aynı yapıda bütünleştirir: Güzellik ve tevazu, güç ve vakar, sadelik ve görkem, bağımsızlık ve bütünlük, teori ve uygulama, akıl ve duyguları değerlerle yoğurarak bütünlüğe ve dengeye ulaş.

Eserin her bölümü ayrıca yukarıda saydığımız konularda benzeri açılım ve örneklerle oldukça renkli bir yönetim modelini gözler önüne sererek, yöneticilerin kitaplığında yer almaya aday. Renkli

resimler ve okumayı kolaylaştıran mizanpaj tasarımı ile Bir Yönetim Modeli Olarak Süleymaniye, konuya ilgi duyanların beğenip, el altından ayırmayacağı bir eser...